

ORIENTACIONS PER TREBALLAR AMB L'ALUMNAT EL TEMA DELS ARBRES

A continuació s'ofereix un guió possible de treball que el professorat pot adaptar segons la situació per tal de convertir el referent dels arbres en un tema de recerca i expressió plàstica de l'alumnat. S'han considerat quatre grans apartats:

1. Exploració conceptual interdisciplinària. Què treballarem?
2. Exploració procedimental sensorial i motriu. Com podem començar?
3. Exploració en el temps. Quan ho podem fer?
4. Exploració procedimental comunicativa/expressiva. Com podem construir el discurs?

El professorat compta amb l'anàlisi exhaustiva dels referents artístics contemporanis inclosos a l'itinerari, però haurà de facilitar un espai de recerca i diàleg durant la classe per tal de desenvolupar l'apartat 1. El següent apartat està dirigit a l'estudiant que (individualment o en grups) haurà d'explorar el referent en qüestió, generalment fora de classe, segons les accions indicades. L'apartat 3 contempla diferents moments en el procés de treball, mentre que l'apartat 4 es centra en estratègies d'expressió plàstica i comunicació que es desenvoluparan íntegrament a l'aula d'educació visual i plàstica. Amb aquesta seqüenciació es pretén no només aportar noves maneres de veure i representar sinó també estimular la comunicació i la transmissió d'idees a través de diferents mitjans i procediments.

1. EXPLORACIÓ CONCEPTUAL INTERDISCIPLINÀRIA Què treballarem?

L'ÈSSER VIU (Ciències naturals)	<ul style="list-style-type: none">- Característiques morfològiques de l'arbre.- El cicle vital: la llavor germina, s'alimenta, creix, es reproduïx i mor. El seu cicle vital és molt més llarg que l'humà.- Les relacions amb els altres éssers vius (animals, plantes, persones) del seu ecosistema. El bosc i la ciutat. Problemàtica mediambiental (incendis, deforestació).
LA MATÈRIA PRIMERA (Tecnologia)	<ul style="list-style-type: none">- Per a la construcció de mobles, habitatges.- Per a l'elaboració de paper.- Per a l'alimentació humana i animal.- Per a la cosmètica.- Per a l'elaboració de fàrmacs.
L'ARBRE I LA HISTÒRIA (Ciències socials)	<ul style="list-style-type: none">- Simbolisme de l'arbre.- Arbres mitològics.

<p>ELS REFERENTS ARTÍSTICS CONTEMPORANIS INCLOSOS EN L'ITINERARI (Història de l'art)</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Giuseppe Penone: <i>Alpi Marittime. Continuerà a crescere tranne che in quel punto</i>, 1968 (inici projecte) - Giuseppe Penone: <i>Ripetere il bosco</i>, 1969 (inici de la sèrie) - Jean Dubuffet: <i>Groupe de quatre arbres</i>, 1970. - Joseph Beuys, <i>7000 roures</i>, (1982 - 1987) - Wolfgang Tillmans, <i>Lutz i Àlex seuen als arbres</i>, 1992. - Christo: <i>Arbres embolicats</i>, 1998. - AzúaMoliné: <i>Urna Bios</i>, 2002. - Antonio Alcàsser, <i>Projecte d'arbres I</i>, 2003. - AzúaMoliné: <i>Casa niu</i>, 2005.
<p>ALTRES REFERENTS CULTURALS</p>	<ul style="list-style-type: none"> - L'arbre com a referent en diferents disciplines artístiques: literatura (presència de l'arbre en llegendes, contes, poemes, novel·les), música, cinema... Com s'ha utilitzat? - L'arbre com a referent en la cultura visual. - L'arbre com a referent en la cultura popular (l'arbre de Nadal, per exemple). - L'arbre com a referent multicultural. Donar veu als alumnes de procedències diverses.

2. EXPLORACIÓ PROCEDIMENTAL SENSORIAL I MOTRIU

Com podem començar?

<p>TACTE</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Tocar l'escorça amb els ulls tancats. Verbalitzar (primer oralment i després per escrit) les sensacions que ens provoca: com és l'escorça, a què ens recorda? - Fer el mateix amb les branques, les fulles.
<p>OÏDA</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Amb els ulls tancats, sentir el soroll del vent entre les fulles, el cruixir de les branques. - Amb els ulls tancats, sentir el soroll d'elements circumdants. En el cas del bosc: ocells, rierols... En el cas de la ciutat: la gent que parla, els gossos bordant, el motor dels cotxes... - Enregistrar aquests sons.
<p>OLFACTE</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Amb els ulls tancats, ensumar el bosc o la ciutat. Verbalitzar (primer oralment i després per escrit) la sensació. - Amb els ulls tancats, ensumar diferents parts de l'arbre: el tronc, les flors, els fruits. Verbalitzar les sensacions.

GUST	<ul style="list-style-type: none"> - Menjar els fruits de l'arbre. Verbalitzar (primer oralment i després per escrit) les sensacions.
VISTA	<ul style="list-style-type: none"> - Fixar-se en l'estructura general de l'arbre. Establir paral·lelismes entre l'estructura de l'arbre i altres objectes i/o éssers (una escombra, un pinzell, una creu, una persona...). - Fixar-se en la relació que s'estableix entre les seves parts (dalt, baix). Imaginar i verbalitzar què passaria si capgiréssim aquestes relacions. - Fixar-se en els colors de les diferents parts de l'arbre. Relacionar-los amb els colors de l'espai circumdant (harmonia, contrast). - Fixar-se en les proporcions entre les diferents parts de l'arbre. Imaginar i verbalitzar què passaria si capgiréssim aquestes relacions. - Posar la grandària de l'arbre en relació amb els elements circumdants (més gran que..., més petit que...). Imaginar i verbalitzar què passaria si capgiréssim aquestes relacions. - Fixar-se en la forma del tronc i les branques, de les fulles, les flors i els fruits. Establir paral·lelismes amb figures i cossos geomètrics. - Identificar elements incorporats a l'arbre: ocells, nius, gronxadors, baranes de protecció, etc. Imaginar i verbalitzar possibles canvis de lloc d'aquests elements i/o substituir aquests elements per uns altres. - Imaginar parts ocultes de l'arbre: arrels, la saba que circula per dins.
ACTIVITAT MOTRIU	<ul style="list-style-type: none"> - Apropar-se molt i mirar cap a dalt. - Enfilarse a l'arbre i mirar cap baix i al voltant. - Envoltar l'arbre amb els braços. - Caminar al seu voltant. - Documentar (mitjançant el vídeo o la fotografia, per exemple) aquestes relacions establertes amb l'arbre i el seu espai circumdant.

3. EXPLORACIÓ EN EL TEMPS Quan ho podem fer?

UN SOL DIA	- Documentar (mitjançant el vídeo o la fotografia, per exemple) els canvis produïts a l'arbre durant el dia: com li afecten les diferents il·luminacions (naturals, durant el dia o artificials, durant la nit), les relacions que estableix amb diferents éssers (persones o animals), etc.
DURANT EL CURS	- Documentar (mitjançant el vídeo o la fotografia, per exemple) els canvis produïts en l'arbre o arbres segons les diferents estacions de l'any.
DURANT EL TREBALL	- Recopilar els esbossos, les anotacions, les fotografies, etc. en un diari de treball per tal de reconstruir el procés d'aprenentatge.
AL FINAL DE L'EXPERIÈNCIA	- Posada en comú dels resultats, un cop acabada l'exploració procedimental comunicativa/expressiva. - Exposició col·lectiva dels treballs realitzats.

4. EXPLORACIÓ PROCEDIMENTAL COMUNICATIVA /EXPRESSIVA Com podem construir el discurs?

VERBAL	<ul style="list-style-type: none"> - Llegir textos (poemes, contes...) sobre els arbres. - Fer una descripció objectiva de l'arbre escollit, per escrit, indicant també el seu nom científic. - Crear textos (eslògans, poemes, narracions curtes) en què l'arbre sigui objecte de metàfora, personificació, hipèrbole, comparació o d'altres figures retòriques. - Inventar una història breu sobre la relació que s'estableix entre l'arbre i algun altre personatge, real o fantàstic. - Imaginar que l'arbre ha sofert una metamorfosi, en què s'ha transformat? Verbalitzar-ho oralment o per escrit. - Donar veu als propis arbres (Tim Knowles fa dibuixar els arbres, Perejaume els fa parlar) - Un cop elaborats els apartats plàstics que es proposen a continuació, crear textos a partir de les configuracions plàstiques.
--------	---

<p>PLÀSTICA (en presència de l'arbre)</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Fer <i>frottages</i> sobre el tronc i sobre les fulles, amb grafit, barres de cera o plastidecor. - Fer un <i>frottage</i> combinant tronc i fulles (pot representar qualsevol motiu, no necessàriament un arbre). - Dibuixar (pintar, fotografiar) un fragment del tronc, una fulla, un fruit. - Dibuixar des de bastant lluny, amb grafit, carbonet o retolador negre (fi o gruixut), intentant reproduir les proporcions correctes entre l'alçada i l'amplada. - Dibuixar l'arbre sencer o qualsevol element de l'arbre amb la mà dreta, amb la mà esquerra, amb línia contínua (sense aixecar el retolador del paper), amb els ulls tancats. - Pintar amb els dits l'espai envoltant, deixant en blanc l'espai ocupat per l'arbre. - Representar algun altre aspecte que interessi de l'arbre (que es pugui veure o no): els animals que hi viuen (insectes, ocells.. i la seva relació amb l'arbre), les arrels, la saba que circula per dins, el moble que es pot construir amb la seva fusta, etc.
<p>PLÀSTICA (en classe o en casa)</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Amb làtex, fer un <i>collage</i> (en forma d'arbre o no) amb elements naturals del propi arbre. - Fer una escultura (figurativa o abstracta) exclusivament amb materials provinents de l'arbre. - Utilitzar un element de l'arbre (fulla, fragment d'escorça) com a suport de creació artística. - Fer participar els fenòmens atmosfèrics (vent, pluja, neu, gel) en la realització de l'obra. - Crear una obra durant tot un curs vinculant-la amb processos naturals (germinació de llavors, canvi d'estacions). - Projectar (preferiblement en grups reduïts) una intervenció plàstica (il·luminació, senyalització, etc.) a l'entorn immediat de l'arbre o arbres per tal d'afavorir percepcions renovades en la població.